

УДК 347.746.9

Завгородній М.О., аспірант спеціальності 081 Право
Науковий керівник: Пушкіна О.В. д.ю.н., професор, завідувач кафедри цивільного, господарського та екологічного права
(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ПОНЯТТЯ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНСЬКОМУ ТА ІНОЗЕМНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Банкрутство - визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному Кодексом України з питань банкрутства (КУЗПБ), грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури або процедури погашення боргів боржника [1].

Розглядаючи інститут банкрутства в розвинених країнах світу, слід зазначити, що у світовій практиці існують дві концепції регулювання банкрутства державою. Перша з них - прокредиторна (британська), спрямована на захист прав кредиторів стосовно відшкодування боргів. Друга - продебіторська, відома як проборжникова (американська), яка надає захист боржнику і надає йому можливість фінансового оздоровлення для подальшого функціонування та виплати боргу.

У Сполучених Штатах Америки діє Кодекс про банкрутство, проєкт якого розпочався у 1970 році з утворенням спеціальної комісії. Закон був прийнятий у 1978 році та набрав чинності у 1979 році. У 1994 році Кодекс про банкрутство був змінений, відповідно до критики, з метою поліпшення становища кредиторів. Норми цього закону є обов'язковими для всіх штатів.

Згідно з Кодексом, процедура реорганізації або ліквідації може бути розпочата за заявою боржника або кредиторів. Щоб ініціювати процес реорганізації або ліквідації, потрібно подати заяву без доказів. Якщо боржник подає заяву про реорганізацію, йому не потрібно надавати докази реальності плану реорганізації. Також не вимагається доведення фактичної неплатоспроможності боржника. Згідно з Кодексом, якщо процедура була розпочата як ліквідаційна, її можна трансформувати в процедуру реорганізації будь-коли за бажанням боржника або інших зацікавлених осіб.

Варто зазначити, що система банкрутства розроблена з метою максимізації вартості активів боржника для задоволення вимог кредиторів. Перевага надається реорганізації, ініційованій боржником або зацікавленою особою. Згідно з Кодексом, боржник має 120 днів на подання плану реорганізації після порушення справи про банкрутство, який має бути затверджений протягом 60 днів. Ця швидка процедура реорганізації спрямована на запобігання втратам системних активів боржника. План реорганізації встановлює жорсткі умови для кредиторів та чітко визначає, що майно, передане боржником як оплата вимог кредиторів, залишається у нього.

Закон Литви про банкрутство підприємств визначає злісне банкрутство як дії підприємства, спрямовані на ухилення від повного або часткового виплати боргів кредиторам. Суд повинен вивчити угоди, укладені компанією протягом 12 місяців перед початком провадження, для визначення їх законності. Для задоволення вимог кредиторів, необхідно повернути кошти, що були перераховані згідно з угодами, які визнаються недійсними [2, с.25].

Отже, у світі сформулювалися дві провідні моделі нормативного регулювання банкрутства, одна з яких захищає права кредиторів, а інша - захищає права боржника і надає йому можливості погашення боргу.

Згідно з концепцією французької системи правового регулювання неплатоспроможності, головними цілями законодавства про неплатоспроможність є збереження підприємств та робочих місць, а потім - задоволення вимог кредиторів. У законодавстві США юридичним та фізичним особам дозволяється відсторонитись від вимог кредиторів шляхом позовів. Проте це стосується лише тих, хто несе відповідальність за свою діяльність. Зауважується, що кредиторам заборонено втручатися у процес банкрутства та стягувати борг, поки справа знаходиться у суді, якщо закон чи суд не дозволяють таке втручання. Система прокредиторного підходу існує у Великобританії та Німеччині.

У Великобританії законодавство про банкрутство спрямоване на захист інтересів кредиторів, в той час як інтереси боржників є вторинними. Права іпотечних кредиторів знаходяться під особливим захистом, наприклад, іпотекодержатель може накласти арешт на об'єкти застави під час ліквідації. В Німеччині також надається пріоритетний захист майнових інтересів кредиторів, при цьому боржника відсторонюють від управління підприємством, а призначається повірений адміністратор [3, с.145].

Отже, для України рекомендується застосування моделі, що спрямована на захист боржника, що дозволить зберегти підприємства та робочі місця, що в подальшому позитивно позначиться на стані вітчизняної економіки в цілому.

Перелік посилань

1. Кодекс України з процедур банкрутства. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 19, ст.74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
2. Поляков Р. Б. Порівняльно-правова характеристика досудової санації за правом України та Німеччини. Держава та регіони. Серія : Право. 2022. № 3(77). С. 23–40.
3. Лежнєва Т.М., Черноп'ятов С.В. Щодо концентрації спорів у господарському суді, який здійснює провадження у справі про банкрутство. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 3. С. 144–147.